

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 5-9 (10) КЛАСІВ СПЕЦІАЛЬНИХ
ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ ДІТЕЙ
СЛІПИХ ТА ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ**

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

6-7 класи

**Укладач: Костенко Т.М., канд. психол. наук, науковий
співробітник лабораторії тифлопедагогіки**

Київ - 2015

Пояснювальна записка

Програма з образотворчого мистецтва для 6-7 класів відповідає пізнавальним та освітнім можливостям учнів з порушеннями зору. До цієї програми додано новий розділ «Спрямованість корекційно-розвиткової роботи», в якій розкрито напрямки корекційно-розвиткової роботи з образотворчої діяльності учнів з порушеннями зору на матеріалі усіх змістових ліній курсу. Ця робота теж ґрунтується на засадах компетентнісного, когнітивно-комунікативного, особистісно зорієнтованого й діяльнісного підходів до навчання.

У контексті нових підходів до побудови національної системи освіти особливої актуальності набувають дисципліни художньо-естетичного циклу у загальноосвітніх навчальних закладах, які мають забезпечувати духовно-творчий розвиток школярів.

Програма з образотворчого мистецтва враховує традиції та сучасні тенденції розвитку національної та зарубіжної образотворчої культури. Ґрунтується на ідеях цілісного естетичного розвитку особистості на основі свідомого розуміння поліхудожнього та полікультурного образу світу.

В основу програми покладені принципи:

1. **єдності** загальнолюдського та національного змісту образотворчої освіти з пріоритетністю національного;
2. **взаємодії** компонентів соціального досвіду людини;
3. **неперервності і наступності** завдань і змісту образотворчої освіти у початковій та основній школі;
4. **варіативності** – націленості змісту програми на творчість учителя, його професійну компетентність, здатність самостійно застосовувати орієнтовний матеріал і, в разі необхідності, змінювати його в межах запропонованої структури;
5. **поліхудожності**, що реалізується через встановлення об'єктивно існуючих зв'язків образотворчого та іншими видами мистецтв.

Мета образотворчої діяльності в спеціальній загальноосвітній, як і в масовій, школі полягає в особистісному розвитку учнів і збагаченні їх емоційно-естетичного досвіду під час сприймання навколишнього світу і художньо-практичній діяльності, інтерпретації та оцінювання творів образотворчого мистецтва, а також у формуванні ціннісних орієнтирів, потреби в творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні.

Основні завдання курсу:

- формування культури людських почуттів, як найсильніших – любові, доброти, милосердя через сприймання творів мистецтва, так і найспецифічніших: почуття кольору, лінії, ритму, композиції, колориту та ін., безпосередньо у мистецькій діяльності;
- розвиток асоціативно-образного та просторового мислення, уяви, фантазії, пам'яті, художнього смаку і творчих здібностей;
- опанування вміннями та навичками в образотворчій діяльності; формування художньо-практичної компетентності; готовності використовувати отриманий досвід у самостійній творчій роботі;
- формування здатності сприймати, інтерпретувати та характеризувати твори образотворчого мистецтва, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи власні думки, судження, оцінки;
- формування уявлень про сутність, види та жанри образотворчого мистецтва, особливості художньо-образної мови, засвоєння основних художніх прийомів і закономірностей та відповідної термінології;

- виховання духовних та моральних ціннісних орієнтирів у сфері образотворчого мистецтва, інтересів, смаків, потреб в творчості; національно-патріотичної свідомості та активної життєвої позиції;
- розуміння учнями зв'язків образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва, з природним і культурним середовищем життєдіяльності людини.

Розвиток особистісних якостей учнів ґрунтується на освітніх **компетенціях**:

- **когнітивних** (пізнавальних) – чуттєво-емоційне сприйняття; вміння відчувати і бачити навколишній світ, виявлення пізнавальної активності;
- **креативних**(творчих) – асоціативно-образне мислення; виявлення фантазії, уяви у створенні власних образів у художньо-практичній діяльності;
- **методологічних**– поняттєво-логічне мислення; вміння визначити мету, способи та організацію її досягнення; здатність до самоаналізу та самооцінки;
- **комунікативних**– розуміння мови мистецтва як форми міжособистісного спілкування; розуміння почуттів інших людей, різноманіття творчих проявів, бачень і розумінь дійсності; усвідомлення взаємозв'язку з однолітками і дорослими та відповідальності під час виконання робіт;
- **світоглядних**– сприйняття цілісної картини світу, цінувати національну самобутність і культурну спадщину України як складової загальнолюдської культурної скарбниці; відкриття, творче вираження себе, визначення власного місця та усвідомлення неповторності й унікальності іншого.

Використання даної програми в школі для дітей з порушеннями зору передбачає врахування особливостей зорового сприймання дітей даної категорії:

- фрагментарність уявлень, наслідком якої є уривчастість описового мовлення;
- уповільненість сприймання: зі зменшенням гостроти зору збільшується час сприймання. Однак гострота зору 0,2 є критичною, після чого швидкість сприймання не на багато зростає. Швидкість сприймання змінюється під впливом багатьох факторів (розміру і складності об'єктів, рівня освітленості, ступеня втомлюваності та ін.) і залежить від характеру основного захворювання очей: в учнів з атрофією зорового нерва, дегенерацією жовтої плями, вторинною катарактою, ністагмом, астигматизмом особливо спостерігається зниження швидкості сприймання;
- порушення кольоросприймання у вигляді підвищення порогів на червоний і зелений кольори, при нормальних порогах – на синій; можуть траплятися випадки нерозрізнення кольору при захворюваннях сітківки та атрофії зорового нерва, дещо краще кольоросприймання при амбліопії, альбінізмі та вроджених катарактах;
- зниження тонкості зорових диференціювань у процесі впізнавання об'єкта. Значні труднощі під час впізнавання зображень відчувають діти з частковою атрофією зорового нерва; у них спостерігається не лише уповільненість сприймання, а й значна кількість помилок, уподібнень одного зображення до іншого, подібного до нього.

З урахуванням названих особливостей зорового сприймання і зумовлених ними труднощів необхідно в спеціальній школі створювати на уроках певні **умови**:

- дотримання необхідної відстані під час демонстрації (демонструвати зображення слід з відстані 25-33 см – оптимального для сприймання бінокулярним зором;

- забезпечення відповідного освітлення залежно від характеру захворювання очей;

- дотримання тривалості демонстрування (слід мати на увазі, що в учнів з атрофією зорового нерва, дегенерацією жовтої плями, вторинною катарактою швидкість сприймання знижена);

- забезпечення учнів ілюстративним матеріалом певного формату (розмір 9 x 12 см дає можливість майже всім слабозорим, навіть з вузьким полем зору, бачити все зображення, охоплювати його поглядом);

- демонстрацію кольорових зображень слід проводити з врахуванням особливостей кольорового зору, з максимальною яскравістю у спектрі кожної форми (слабозорі, в яких сліпоту на червоний колір, не зможуть відрізнити синьо-зелений колір від червоного; у кого має місце сліпоту на зелений колір, не зможуть відрізнити червоно-пурпурний від сірого);

- забезпечення кожного учня роздатковим матеріалом.

Характеристика структури навчальної програми

Програма структурно умовно розділена на три етапи. Кожен етап охоплює навчальний рік і складається із семестрових тематичних розділів, які послідовно розв'язують художньо-пластичні, виразні, технічні та психологічні завдання образотворчості. Ритм, форма, рух, простір, світло та композиція, як складові образотворчості, розглядаються на кожному етапі навчання. Кожен з етапів є підґрунтям наступного в доповненні навчального матеріалу, актуалізуючи окремі художньо-творчі аспекти з поступовим їх ускладненням. Акцентується увага на багатовимірності художньо-естетичних завдань та їх вирішенні в пластично-образному аспекті, ініціюється пошук власних способів виконання робіт в художньо-творчому самовияві учнів.

Кожен семестровий розділ має тематичні блоки, які зумовлені навчальними завданнями як окремого розділу, так і розвитком навчальних проблем всієї програми з образотворчого мистецтва (6–7 класи).

6 клас. Духовний і предметний світ людини

Розвиток формально-логічного мислення, вміння спрощувати, узагальнювати, виявляти конструкцію та об'єм форми. Зосередження уваги учнів на формі з метою подальшого вивчення впливу і взаємозв'язку цієї форми із сутністю образу. Вивчення кольору через виявлення зв'язків його зі світлом (природним, штучним) доповнює попередній досвід учнів у виявленні образності форми.

Навчання формоутворенню в образотворчому мистецтві базується на художній практиці учнів, яка передбачає їх орієнтування в специфіці образотворчого мистецтва та оволодінні певними художньо-технічними навичками. Контрастні форми, пропорції, фактурне, тональне виявлення форм та вивчення світлотіні як засобу визначення форми, її контурів, пластики і фактури поверхні, засвоєння трансформації форм використовується учнями під час конструювання й проектування предметів.

7 клас. Культурне і просторове середовище людини

Попередній досвід образного й асоціативного мислення доповнюється формуванням і розвитком абстрактного мислення та оволодінням певними художньо-технічними навичками моделювання простору та об'ємно-просторових форм. Перехід від вивчення окремих форм та формоутворення до виявлення зв'язку форми і простору. Вивчаються образні й пластичні зв'язки форми і середовища. У теоретичному та практичному планах осягаються закони перспективи простору в ілюзорно-просторовому зображенні та рівнобіжно вивчаються умовні художні засоби створення зображень простору й середовища (природного, штучного, архітектурного).

Продовжується вивчення природних форм та середовища у гармонійному поєднанні окремих форм і довкілля. Акцентується увага на взаємозв'язку людини з навколишнім світом та впливом культурної спадщини на урбаністичне (створене) середовище людини, їх гармонійне або дисгармонійне поєднання. У практичній творчій діяльності учнів ініціюється виявлення індивідуального погляду на предметний світ і довкілля, експериментування та моделювання свого неповторного дитячого світу.

Особливості організації навчально-виховного процесу

Послідовність тем та виконання завдань методично обґрунтовані психофізіологічними та віковими особливостями учнів, врахуванням відмінностей художніх та технічних засобів різних видів мистецтва, професійною викладацькою етикою, орієнтованою на творчий пошук учня і виявлення його індивідуальності у виборі засобів художньої виразності, техніки та матеріалів. Велика увага приділяється розвитку композиційного мислення учнів та використанню в творчих роботах цілісності образотворчих і технічних завдань. Перевага надається нестандартним самостійним композиційним рішенням учнів, а не готовим зразкам, коли учні стають “виконавцями-інструментами”. Знайомство учнів з творами та зразками національного та світового мистецтва може розглядатися в контексті художньо-драматургічного розвитку уроку як на його початку, так і в середині або на його завершенні.

У програмі вказані навчальні та орієнтовні тематичні завдання, які доповнюються конкретними уроками, власною методикою вчителя та прийомами реалізації навчальних завдань образотворчими засобами – у графіці, живопису, об'ємній пластиці, декоративних формах.

Методикою програми передбачено гармонійне поєднання в структурі уроку різноманітних видів діяльності та видів мистецтва (література, музика, сценографія тощо), проведення бінарних уроків.

У кожному семестрі 2 години резервного часу можуть використовуватися на тематичне оцінювання, регіональний компонент, узагальнення теми, відвідування виставок, музеїв тощо.

6 КЛАС
Духовний та предметний світ людини
(35 годин, 1 година на тиждень)

К-ть годин	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
8 6	<p>Розділ І. Форма в образотворчому мистецтві (14 годин)</p> <p>Тема 1. Форма (площина, конструкція, об'єм) Розвиток логічного мислення, вміння узагальнювати, спрощувати, виявляти конструкцію, об'єм форми.</p> <p>Тема 2. Світлотінь Розвиток мистецького бачення, використання світлотіні як засобу художньої виразності та виявлення форми.</p> <p>Навчальні завдання <i>Засоби виявлення об'ємно-пластичних якостей форми: крапка, лінія, штрих, фактура, тон, колір, лінійна перспектива</i> (як засіб виявлення об'ємної форми); <i>світлотінь</i> (як засіб художньої виразності та виявлення форми): <i>світло, тінь, півтінь, рефлекс, відблиск, власна тінь та падаюча тінь.</i> Відтворення реальної форми предметів: <i>пропорції</i> загальної форми та її елементів, <i>фактури, текстури, конструкції, об'ємної пластики.</i> <i>Кольорознавство</i> (вплив світла на колір); засоби живопису виявлення об'єму форм, матеріалу предметів. Композиційні засоби і прийоми Натюрморт (специфіка реалістичного і декоративного вирішення). Композиції з використанням світлотіні як</p>	<p>Учень розпізнає: - форми (реалістичні, декоративні) їх специфіку;</p> <p>спостерігає: - за впливом світла на зміну кольорів у природному середовищі;</p> <p>порівнює: - природне і штучне світло, локальний і зумовлений колір;</p> <p>характеризує: - колір природних форм відповідно до змін пір дня та року (день-вечір-ніч, осінь-зима тощо);</p> <p>уміє: - зображувати геометричну форму; - використовувати лінійну перспективу та виразні засоби для виявлення форми, її конструкції; - використовувати світлотінь як засіб виразності та виявлення форми; - бачити тональні, кольорові співвідношення, відтворювати об'ємну форму та колорит;</p>	<p>Формування уявлення про: конструкцію та об'єм форми; перспективу, як засіб виразності форми; засоби зображення об'ємності форми (крапка, лінія, штрих, фактура), світлотінь як засіб художньої виразності об'ємності форми; натюрморт як жанр образотворчого мистецтва.</p> <p>Розвиток мислення під час роботи над створенням композиції натюрморту (реалістичний, декоративний).</p> <p>Розвиток пам'яті на основі відтворення засобів художньої виразності реальної форми (пропорція, фактура, текстура, конструкція);</p> <p>Розвиток уваги при графічному зображенні площинної та об'ємної геометричної форми (розгортки); при виділенні в будові зображуваних предметів та об'єктів</p>

	<p>засібу виразності. Пейзажний живопис (вплив світла на колір, кольоро-повітряна перспектива).</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - геометрична подібність зображення природних форм, предметів (силуетне, тональне, фактурне виявлення форми та її основних пропорцій); - локальний колір і форма у декоративному вирішенні натюрморту та декоративній композиції (колорит, холодна, тепла гама, колірна гармонія); - виявлення форми пластичними засобами рельєфу (фактура, випуклий, заглиблений візерунок тощо); - лінійна перспектива (куб, циліндр); - об'ємна геометрична форма (розгортка куба, циліндра, призми тощо). - вплив світла на колір у пейзажному живописі; - графічні засоби виявлення об'ємної форми, фактури, матеріалу предметів (лінія, штрих, світлотінь, падаюча тінь); - виявлення зумовленого кольору куба (білий куб в різному кольоровому оточенні); - засоби живопису виявлення об'єму форм, матеріалу предметів, настрою; - новорічне і Різдвяні свята (карнавал, маски тощо). <p>Узагальнення тем 2 години.</p> <p>Матеріали і техніка виконання</p> <p>Олівець, графіт, соус, туш, перо, вугіль, гуаш, акварель, (глина). Гратографія, гризайль, техніка накладання тонкого шару прозорих фарб на просохлі фарби, техніка мазками, крапкування (дрібні мазки правильної форми), рельєф, змішані техніки,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - робити розгортку куба (призми та ін. геометричних форм); - виконувати замальовки, начерки, фіксувати основні задуми композиції в ескізній формі; - творчо використовувати різні техніки (змішані), свідомо застосовувати інструменти та матеріали; <p>висловлює судження про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - взаємозв'язок кольору і світла, кольору і форми; - натюрморт як жанр образотворчого мистецтва; - засоби виразності об'ємної пластики, роль світла і тіні у рельєфі; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - творів різних видів та жанрів мистецтва; <p>аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - свої почуття, власне бачення художніх творів і власної роботи з оцінками інших учнів; дотримується правил: - техніки безпеки при роботі з різними художніми матеріалами та інструментами. 	<p>подібність до геометричних форм;</p> <p>Розвиток творчих здібностей під час декорування простої форми, під час створення декоративної композиції, гармонійного підбору кольорів; під час створення ескізу задуманої композиції.</p> <p>Розвиток дотикового сприймання рельєфних зображень форми; сенсомоторної координації.</p> <p>Корекція просторового орієнтування у мікро- та макропросторі.</p> <p>Розвиток мислення на основі конкретизації знань про реалістичну та декоративну форму; про художні засоби передачі світлотіні (світло, тінь, півтінь, рефлекс та ін.).</p> <p>Формування уявлення про засоби відображення світлотіні, перспективи та засоби їх передачі (лінія, колір), графічного відтворення.</p>
--	--	--	---

	паперопластика.		
8	<p>Розділ II. Взаємозв'язок форми й змісту в образотворчому мистецтві 17 годин</p> <p>Тема 1. Форма і зміст</p> <p>Виявлення змісту форми. Символіка та стилізація форм. Композиційні закономірності та прийоми в різних видах та жанрах образотворчого мистецтва.</p>	<p>Учень розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - національний одяг, побут людей різних країн; 	<p>Формування уявлення про символізм форми, кольору, орнаменту, засоби стилізації зображення; особливості сюжетно-тематичного натюрморту, портрету, побутового та історичного жанрів образотворчого мистецтва; дизайн, художні засоби естетизації побутового простору.</p>
9	<p>Тема 2. Людина та предметний світ</p> <p>Розширення уявлень про духовну й матеріальну культурну спадщину, національні особливості мистецтва, праці та побуту.</p> <p>Навчальні завдання</p> <p><i>Засоби виразності виявлення характеру, суті форми: символіка форми, кольору, символіка орнаменту.</i></p> <p>Умовність у відображенні реального об'єкта (природної форми): <i>узагальнення</i> (виявлення головної ознаки), <i>стилізація</i> (декоративна трансформація природних форм за допомогою різних прийомів).</p> <p>Композиційні засоби і прийоми</p> <p>Портрет як жанр (види). Виявлення <i>пропорцій</i> постаті людини (залежно від віку, зросту, образу), особливості пропорцій елементів голови людини. <i>Колір</i> як засіб виявлення образу (літературний герой), характеру, настрою людини; <i>костюм</i> (історичний, національний).</p> <p>Сюжетно-тематичний натюрморт (з предметів, що визначають епоху); сюжетна композиція (побутовий, історичний жанри); прикладна графіка (плакат).</p> <p>Дизайн (проектування предметів побуту). <i>Трансформація</i> природної форми, <i>моделювання</i> одягу та виявлення <i>функціональних і конструктивних зв'язків</i>.</p>	<p>спостерігає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - красу форми, її пропорції, силует, пластику, об'єм (єдність зовнішньої форми та внутрішнього змісту); <p>порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особливості характеру людей, їх професій, захоплень, одягу, предметного світу тощо; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відмінності декоративно-прикладного мистецтва різних культур (одяг, предмети побуту, прикраси тощо); <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стилізувати реальні форми у декоративні, умовно-графічні; - створювати орнаменти різних видів; - створювати образ людини, з урахуванням власного бачення, одягу та предметного оточення; - створювати творчий натюрморт (передавати образ епохи, специфіку предметів національних культур); - створювати сюжетну композицію; - використовувати художньо-виразні засоби прикладної графіки (шрифт, орнамент); - трансформувати та моделювати форми 	<p>Розвиток творчих здібностей під час роботи над створенням образу людини, творчого натюрморту, сюжетної композиції.</p> <p>Формування уявлення про пропорційність постаті людини, її відображення.</p> <p>Розвиток уявлення про особливості виконання портрету в різних видах образотворчого мистецтва; уявлення про прикладну графіку, навички оформлення плакатів, стінгазет, листівок; навички побудови орнаменту за задумом, навички стилізації реальної форми у декоративну;</p> <p>Розвиток пам'яті при вивченні лексичних понять, визначень видів та жанрів образотворчого мистецтва.</p>

	<p>Орієнтовні тематичні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - узагальнення та стилізація природних форм; - створення орнаментованої композиції (символіка орнаментів і кольору); - форма та орнаментация предметів побуту; - творчий натюрморт (з предметів, що визначають епоху); - пропорції постаті людини (залежно від віку, зросту, образу); - портрет у живопису, графіці, скульптурі (особливості будови постаті та елементів голови людини); - колір і форма у створенні сценічних і літературних образів, шаржів, карикатури; - сюжетна композиція (побутовий, історичний жанри); - плакат (шрифтовий), шрифтова композиція (монограма, графіті); - проектування предметів побуту (трансформація природних форм); - моделювання (ескізи) одягу. <p>Узагальнення тем 2 години.</p> <p>Матеріали і техніка виконання</p> <p>Олівець, графіт, туш, перо, вугіль, гуаш, акварель, (глина), пластик, тканина. Аплікація, колаж, розпис, імітація вишивки, змішані техніки, паперопластика.</p>	<p>предметів на основі природних форм;</p> <ul style="list-style-type: none"> - використовувати конструктивні зв'язки форми та матеріалів; <p>висловлює судження про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - національні та культурні особливості мистецтва, праці та побуту; - етнографічні особливості в декоративно-прикладному мистецтві та дизайні (національний та індивідуальний стиль); - види орнаментів, символіку кольору; - основні пропорції постаті людини (залежно від віку, зросту, образу); - особливості портретного жанру (засоби виявлення характеру, емоційного стану людини); - особливості побутового та історичного жанрів; - види прикладної графіки; - види шрифтів (єдність форми та змісту); <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - творів побутового, історичного та портретного жанрів; <p>аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - результати власної роботи, досягнення та недоліки, визначає шляхи вдосконалення; <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - техніки безпеки при користуванні інструментами, матеріалами; 	<p>Розвиток уявлення про особливості національного одягу, побуту, декоративно-прикладного мистецтва людей різних країн; про емоційні стани людини, засоби їх художнього вираження на портреті.</p> <p>Формування позитивного емоційного ставлення до вивчення історичних подій, побуту.</p> <p>Формування уявлення про сценічний, літературний, казковий образ, шарж та карикатуру, художні засоби їх створення.</p> <p>Розвиток уявлення про реальну та умовно-графічну форму.</p> <p>Розвиток уваги при передачі пропорційності форм, перспективи.</p> <p>Розвиток спостережливості, уважності, самостійності під час уроку.</p> <p>Формування естетичних почуттів, емоційності під час сприймання образу людини.</p> <p>Розвиток інтересу до образотворчої діяльності через практичне застосування її результатів (дизайн, декорування предметів побуту, моделювання одягу).</p>
--	---	--	---

		виявляє готовність: - до використання набутих предметних компетенцій у процесі творчої самореалізації.	
--	--	--	--

7 КЛАС

Культурне та просторове середовище людини 35 годин (1 година на тиждень, 4 години – резервний час)

Кількість год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
6 8	<p>Розділ І. Простір і об'ємно-просторова форма 14 годин.</p> <p>Тема 1. Художні засоби зображення простору Розвиток просторового та абстрактного мислення, навичок моделювання простору та об'ємно-просторових форм.</p> <p>Тема 2. Об'ємно-просторова форма. Архітектура і місто Розвиток образних і функціональних зв'язків (єдності краси, корисності та міцності). Взаємозв'язок внутрішнього і зовнішнього простору.</p> <p style="text-align: center;">Навчальні завдання</p> <p><i>Художньо-виразні засоби зображення простору та об'ємно-просторової форми: ритм ліній і плям, колір (оптичні властивості); повітряна перспектива (в графіці та живопису): лінія горизонту, точка зору, точки сходження.</i></p> <p>Об'ємно-просторова форма: пропорції, деталізація, масштаб, тектоніка; конструктивні й функціональні зв'язки форми і матеріалу.</p> <p>Архітектура (вид мистецтва, стилі); <i>архітектурний образ, архітектурна композиція</i> (архітектурна гармонія з природним середовищем).</p> <p>Використання кольору (ілюзії) в архітектурі та інтер'єрі; <i>монументальне мистецтво</i> (взаємозв'язок з архітектурою та інтер'єром).</p> <p>Дизайн як вид діяльності, взаємозв'язок з образотворчим</p>	<p>Учень розпізнає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - архітектурні стилі та національні традиції (в архітектурі, декоративно-прикладному мистецтві, одязі тощо); <p>спостерігає :</p> <ul style="list-style-type: none"> - об'ємну форму в інтер'єрі та в місті (в залежності від розташування різні пропорції, масштаб, конструкції, матеріал); <p>порівнює:</p> <ul style="list-style-type: none"> - гармонійний та дисгармонійний взаємозв'язок архітектури з довкіллям; <p>характеризує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - види архітектурних споруд (культові, житлові, громадські); <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зображувати форму у просторі (паркова скульптура, скульптура в інтер'єрі, дрібна пластика); - зображувати інтер'єр (ескіз, макет); - зображувати архітектурні споруди, вулиці, двір тощо (робити ескізи з натури, з уяви, по пам'яті); - використовувати художньо-виразні та 	<p>Формування уявлення про архітектурні види мистецтва, її стилі, національні особливості, види споруд, про специфіку архітектурного образу, композицію.</p> <p>Формування уявлення про об'ємнопросторову форму, художні засоби її відтворення; навички використання кольору для створення оптичних ілюзій, їх функціональність в оптимізації простору (архітектурі, дизайні інтер'єру).</p> <p>Розвиток уявлення про скульптуру, архітектуру як синтез мистецтв; уявлення про гармонію та дисгармонію художніх образів відтворених в різних видах образотворчого мистецтва.</p> <p>Формування уявлення про дизайн як практичний вид діяльності.</p> <p>Розвиток творчих здібностей під час роботи над моделюванням простору художніми засобами.</p>

<p>мистецтвом, архітектурою (<i>моделювання, макетування</i>).</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - передача умовного простору (ритм ліній, плям, оптичні властивості кольору: віддалення, наближення); - повітряна перспектива у графіці, живопису; - об'ємна форма у відкритому просторі та в інтер'єрі (геометрична форма, паркова скульптура, дрібна пластика, колір у виявленні форми); - композиція "Простір" (умовно-графічне або ілюзорно-просторове зображення); - архітектура (архітектурний образ); - перспектива вулиць (повітряна перспектива засобами графіки); - архітектура історичного міста, гармонія з природним середовищем (кольорова гармонія); - інтер'єр, екстер'єр історичний або сучасний, сценічний простір (фронтальна перспектива); - монументальне мистецтво (імітація вітражу тощо); - новорічний карнавал, Різдвяний вертеп. <p>Узагальнення тем 2 години.</p> <p>Матеріали і техніка виконання</p> <p>Олівець, графіт, соус, туш, перо, вугіль, гуаш, акварель, (глина).</p> <p>Гратографія, гризайль, розмивка, техніка мазками, крапкування, (пуантилізм), рельєф, (карбування), змішані техніки, паперопластика.</p>	<p>пластичні засоби для створення імітації, творчої інтерпретації, копії мозаїки, вітражу;</p> <ul style="list-style-type: none"> - свідомо користуватися різними художніми техніками та матеріалами для виконання творчих робіт; - брати участь в колективній роботі (створення ескізів костюмів, декорацій, оформлення сцени до свят тощо); <p>висловлює судження про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зображення простору відповідно точки зору, лінії горизонту; - перспективу (лінійну, повітряну); - архітектуру як синтез мистецтв, архітектурні стилі; - специфіку архітектурного образу; - дизайн як вид діяльності та взаємозв'язок з образотворчим мистецтвом, архітектурою; - специфіку інтер'єру, екстер'єру, сценічного простору (ілюзії, колір); <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначних архітектурних споруд (світу, рідного краю); <p>аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - свої почуття, власне бачення художніх творів і власної роботи з оцінками інших учнів; <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - техніки безпеки при роботі з різними матеріалами та інструментами і 	<p>Розвиток та корекція полісенсорного сприймання об'ємної форми, просторового орієнтування.</p> <p>Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та логічної пам'яті, тактильного, кінестетичного сприймання, просторового орієнтування; емоційно-вольової сфери, фантазії, творчої уяви; зорово-моторної координації, диференційованих рухів пальців і рук.</p> <p>Формування уявлення про види архітектурних споруд.</p> <p>Розвиток аналізуючого сприймання повітряної перспективи, засобів її передачі;</p> <p>Формування естетичних почуттів, художнього смаку.</p> <p>Розвиток сприймання творів мистецтва, їх художньої та духовної цінності.</p> <p>Збільшення естетичної свідомості, загальнокультурної та художньої компетентності.</p>
---	---	---

		послідовності виконання колективних робіт.	
8	Розділ II. Культурно-просторове середовище 17 годин. Тема 1. Природне і культурне середовище людини Гармонія в природному середовищі, взаємозв'язок людини з природою, екологія	Учень розпізнає: - специфіку природно-ландшафтного середовища людини (місто, село тощо); спостерігає: - просторову будову природних форм як аналогів архітектурних споруд та дизайн-форм; порівнює і характеризує: - національний побут, особливості архітектурного середовища різних країн;	Формування уявлень про ландшафт, специфіку передачі природного середовища через архітектуру. Розвиток просторового орієнтування у створенні природно-ландшафтного середовища. Розвиток уваги та мислення під час створення аналогів природних форм. Формування уявлень про національний побут, особливості архітектурного середовища різних країн.
9	Тема 2. Предметне середовище Розвиток творчої уяви, навичок моделювання і формування естетичного середовища людини (дизайн-середовище). Проектування предметного середовища. Навчальні завдання <i>Художньо-виразні засоби виявлення гармонійного середовища</i> Природне середовище (гармонія природних форм у середовищі). Дизайн-середовище (проектування вескізній формі предметного середовища). <i>Взаємозв'язок урбаністичного (створеного) і природного середовища</i> (екологія). Культурні, національні традиції в дизайн-середовищі. Композиційні засоби і прийоми: <i>Передача тривимірності об'єктів у просторі</i> (різна лінія горизонту, вигляд знизу, вигляд зверху, перспектива пташиного польоту). Дизайн-графіка, прикладна графіка (плакат, листівки-привітання, запрошення, марки (серія), піктограми, афіша, рекламне оголошення тощо). <i>Художні прийоми зображення</i> шрифтів, умовність графічного зображення і кольору, використання закономірностей зорового сприйняття, змістових акцентів, символіки, метафор, візуальної комунікації.	уміє: - зображувати та робити ескізи середовища (природного, архітектурного, фантастичного); - проектувати та моделювати предметне середовище (ескіз власного будинку, інтер'єр з елементами природних форм, екстер'єр); - створювати сувеніри, іграшки, конструктори (з простих форм); - робити ескізи та створювати тематичний плакат (екологія, культурна спадщина, афіша, рекламний плакат тощо); - створювати ескізи продукції прикладної графіки (листівка, марки, запрошення, емблема, піктограми,	Розвиток творчих здібностей під час моделювання, проектування з урахуванням естетичного середовища. Розвиток творчої уяви в зображенні природного середовища; образної пам'яті на основі запам'ятовування зображуваних форм з їх властивостями та відношеннями. Розвиток уяви, мислення при композиційному розташуванні зображення на ескізах, відтворювати задум. Формування уявлення протривимірність об'єктів у

	<p>Орієнтовні тематичні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - природний світ, гармонія природних форм у середовищі; - природне середовище очима тварин, комах тощо (низька лінія горизонту, перспектива пташиного польоту); - взаємозв'язок природного середовища, природних форм в середовищі людини (акваріум в інтер'єрі, фонтан в екстер'єрі, ландшафтна архітектура); - природно-ландшафтний вплив на організацію простору (культурне середовище людини); - плакат "Екологія", "Культурна спадщина"; - створення подарунка (іграшка, сувенір, ікебана тощо); - дизайн-графіка (листівка з текстом і зображенням, запрошення, марки (серія), емблема, піктограми, афіша, рекламне оголошення, привітання); - створення ескізу свого будинку, інтер'єру, дитячого майданчика тощо; - композиція "Місто майбутнього"; - свято міста, колективна творчість ("День Києва" тощо). <p>Узагальнення тем 2 години.</p> <p>Матеріали і техніка виконання</p> <p>Олівець, графіт, соус, туш, перо, вугіль, гуаш, акварель, пластика. Графографія, колаж, аплікація, розпис на склі, змішані техніки, паперопластика.</p>	<p>оголошення, привітання до свята тощо);</p> <p>висловлює судження про:</p> <ul style="list-style-type: none"> - своєрідність краси природи різних країн світу, рідного краю, зв'язок природного і культурного середовища; - гармонію природних форм у середовищі та взаємозв'язок людини з природою (екологія); - специфіку духовного і матеріального світу дитини; <p>наводить приклади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - різних поселень людини (гірські, в пустелі, на острові, міста-фортеці, мегаполіси, села тощо); - створеного людиною середовища (дизайн-середовище); - різних видів графіки (станкова, прикладна, дизайн-графіка тощо); <p>аналізує:</p> <ul style="list-style-type: none"> - свої почуття, власне бачення художніх творів і власної роботи з оцінками інших учнів; - результати власної роботи, досягнення та недоліки, визначає шляхи вдосконалення; <p>дотримується правил:</p> <ul style="list-style-type: none"> - техніки безпеки при роботі з різними матеріалами та інструментами; - поведінки під час ескізної роботи в різному середовищі (в музеях, парках, у дворі, на вулицях тощо); 	<p>просторі; настрої композиції.</p> <p>Розвиток творчих здібностей під час роботи над створенням ескізів продукції, роботи з прикладної графіки.</p> <p>Формування естетичного смаку у передачі природного світу та природних форм.</p> <p>Відпрацювання вмінь усвідомлювати зміст матеріалу, висловлювати свої почуття, мотивувати їх суттєвими ознаками, застосовувати засоби виразності у відтворенні духовного і матеріального світу дитини.</p> <p>Розвиток позитивного ставлення до краси рідного краю, природи різних країн світу.</p>
--	--	---	--

		виявляє готовність:	
--	--	----------------------------	--

		- до використання набутих предметних компетенцій у процесі творчої самореалізації.	
--	--	--	--